

ΠΑΙΔΕΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΠΡΟΟΔΟΥΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΑΣ ΑΝΑΓΚΑΣ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ, ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

ΤΗ: ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ ΠΟΛΛΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Β. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Πῶσα αἴτησις καὶ συνδρομὴ ἀποστέλλεται
πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.

Τιμὴ ἐκάστου φύλλον λεπ. 20.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐσωτερικοῦ . . . . . δρ. 6

Ἐξωτερικοῦ . . . φρ. χρ. 7

ΓΡΑΦΕΙΑ "ΠΑΙΔΕΙΑΣ,"

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

40—Ὁδὸς Σταδίου—40

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ

Α'. Γενικὸν μέρος. — α' Πρακτικὰ τῆς γεν. συνεδριάσεως τῶν ἐν Ἀθήναις διευθυντῶν καὶ διδασκαλισσῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Θ. Μιχαλοπούλου. — (Κατάλογοι, Βιβλία, Τετράδια, Νουθεσίαι κλπ.) — β' Αἱ μελετώμεναι μεταρρυθμίσεις (Ἐπαγγελματικὴ σχολὴ τῶν θηλέων. — Θεριναὶ ἐν Ἀθήναις ἀσκήσεις τῶν δημοδιδασκάλων. — Τροποποιήσεις τοῦ νόμου περὶ διδακτικῶν βιβλίων κλπ.) — γ' Τὰ ἐπέιγοντα πρὸς λύσιν. — Σχολεῖα ἀγροτικὰ καὶ σχολεῖα ἀστικά. — Γλῶσσα κλπ. — γ' Παιδαγωγικὸν θέμα. — Β. Διδακτικὴ. — α') Ἠθικὴ διδασκαλία (Πρόγραμμα τῶν ἀνωτέρων τάξεων) — Οἰκογένεια κλπ. — Ὀδηγίαι καὶ ἀποσπάσματα Παστέρ. — β' Γλωσσικὸν μάθημα — Ἀσκήσεις προφορικαὶ καὶ γραπταὶ δι' ἕκαστον κύκλον. — Ὀρθογραφικὰ γυμνάσματα. — Προσοχὴ εἰς τὸν τρόπον τοῦ γράφειν κλ. — γ' Γεωμετρία, Ἰχθυογραφία, Χειροτεχνία, κύβος κλ. — Ποικίλα. — Ἀλληλογραφία. — Θεμελιὴ παράκλησις πρὸς τοὺς κ. Δημάρχους ὑπὲρ τῶν δημοδιδασκάλων.

Α'

ΓΕΝΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ

Α'

Πρακτικὰ τῆς πρώτης γενικῆς συνεδριάσεως τοῦ ἐν Ἀθήναις διδασκαλικοῦ προσωπικοῦ τῶν θηλέων κατὰ τὸ σχ. ἔτος 1896—1897 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐπιθεωρητοῦ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας κ. Θ. Μιχαλοπούλου.

Τῆ 23ῃ Νοεμβρίου 1896 ἔτει ἡμέρᾳ Σαββάτῳ, ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτ. σχολ. Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας κ. Θεμ. Μιχαλόπουλος ἔγνω μετὰ τὴν ὀριστικὴν λήξιν τῶν μεταθέσεων καὶ διρισμῶν τῶν διδασκάλων νὰ συγκαλέσῃ τὸ ἐν Ἀθήναις διδασκαλικὸν προσωπικὸν τῶν δημ. σχολείων τῶν θηλέων ἐν τῇ β'. δημ. σχολ.

αὐτῶν εἰς συνεδρίαν, ὅπως ὑποδείξῃ τὰς ἐπιβαλλομένας ἐργασίας ἐκάστη διευθυντρία καὶ διδασκαλίση, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ γείνη κανονικὴ ἐργασία.

Κατὰ ταύτην ὁ κ. ἐπιθεωρητὴς δηλώσας διὰ βραχείων τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐκάλεσεν αὐτάς καὶ ὑπέμνησεν τὰς εὐθύνας, ἃς ἐκάστη διευθύντρια καὶ διδασκαλίση ὑπέχει ὡς ἐκ τοῦ ἔργου ὑπὲρ ἀνέλαθεν¹.

¹ Μὴ δυνάμενοι νὰ περιλάβωμεν τὰ ἄρθρα τοῦ διατάγματος καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κ. ἐπιθεωρητοῦ, ὡς ἐκ τῆς πολλῆς ἄλλης ὕλης, ἣν εἴχομεν ἤδη, ὅποτε μᾶς ἐστάλησαν τὰ πρακτικὰ, θὰ καταχωρίσωμεν ταῦτα εἰς τὸ προσεχές φύλλον, ὡς καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς ὕλης.

(Ὅμοιον ἀπιστεῖλε καὶ ἡμῖν· καὶ τὸ ὁποῖον ὑπέδειξεν εἰς πάντα τὰ δημοτικὰ σχολεῖα Ἀθηνῶν· εἶνε δὲ ὁ κατάλογος οὗτος εἰς σχῆμα μέγα, ὅσον τὸ τυπογ. φύλλον, ἐριγμένον διὰ κυανῶν γραμμῶν καθέτων ὀριζοντίως· ἄνωθεν τῶν γραμμῶν μεγάλοις γράμμασι φέρονται αἱ λέξεις Καθημερινὸν μαθητολόγιον· εἶτα κάτωθεν αὐτοῦ, τῆς τάξεως... τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου τοῦ Δήμου... εἶτα εἶναι ἐσυρμένα αἱ ὀριζόντιαι γραμμαὶ κατ' ἀρχὰς δύο πλησίον ἀλλήλων εἰς

Καὶ ἐν πρώτοις ὁ κ. 'Επιθεωρητῆς ἐπιστήσας τὴν προσοχὴν αὐτῶν, ἣν ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι περὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀκριβείαν εἰς τὸ σχολεῖον συνέστησε τὰ ἐξῆς :

α.) Ἐκάστον σχολεῖον ἀνάγκη νὰ ἔχη μητρῶν τουτέστι γενικὸν μαθητολόγιον ἐν ᾧ ὁ διδάσκαλος ἢ ἡ διδασκάλισσα κατ' ἔτος ἐγγράφει τοὺς προσερχομένους μαθητάς. Ἐν αὐτῷ θὰ ἀναγράφεται εἰς ἰδιαίτερας στήλας : α) ὁ αὐξων ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἢ μαθητριῶν ἐκάστου ἔτους· β.) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ μαθητοῦ· γ.) ἡ ἡλικία δ.) ἡ Πατρὶς ε.) τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς ζ.) ἡ τάξις η.) ἡ ἡμερομηνία τῆς ἐγγραφῆς καὶ θ.) αἱ παρατηρήσεις.

β) Βιβλίον ὑλικὸν τοῦ σχολεῖου ἐν ᾧ θὰ καταγράφονται τὰ σκεύη, τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ βιβλία τοῦ σχολεῖου μετὰ παρατηρήσεων περὶ τῆς φθορᾶς ἢ ἀπωλείας, ἢ ἀντικαταστάσεως αὐτῶν κλπ.

γ) Πρωτόκολλον, ἧτοι βιβλίον εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων ἐγγράφων, ἐγκυκλίων, διαταγῶν κλ. εἰς ὃ θὰ σημειῶται ὁ αὐξων ἀριθμὸς τῶν ἐγγράφων, ἡ ἡμερομηνία αὐτῶν κλ.

δ.) Ὅφειλουσι νὰ κρατῶσι κατάλογον ἀπουσιῶν καὶ βαθμολογίας τῶν μαθητριῶν. (Ἐνταῦθα ὁ κ. 'Επιθ. ὑπέδειξε καὶ σχέδιον ἴδιον σύμφωνον καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ τελευταίου β.κ. διατάγματος, ἐν ᾧ ἐδῶκεν εἰς αὐτὸ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου τῆς βαθμολογίας καὶ τῶν σημειώσεων τῶν ἀπουσιῶν, περὶ μηχανικοῦ ἐλέγχου, τριμηνιαίου κλ.)

ε.) Ὅφειλουσι νὰ κρατῶσι βιβλίον, ἐν ᾧ θὰ γράφεται ἡ ἐκάστοτε διδασκομένη ὕλη· ὑπέδειξε δὲ ὡσαύτως ἀπόστασιν ἐνὸς ὑποχιλιομέτρου· εἶτα εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς ὑφεκατομέτρου. ἄλλαι δὺς εἶτα εἰς ἀπόστ. τριῶν ὑφεκ. ἄλλη' καὶ κατὰ σειρὰν εἰς ἀπόστ. 5 ὑφεκ. ἄλλαι μὲχρι τέλους· τὰ μετὰ τοῦ διαστήματος τῶν 5 ὑφεκατ. ριγοῦνται διὰ λεπτοτέρας γραμμῶν εἰς ἐκάστην τῶν ὁποίων φέρεται τὸ ὄνομα ἐνὸς μαθητοῦ. Εἶτα σύρονται καὶ αἱ κἀθετοί· ἡ πρώτη εἰς ἀπόστασιν πέντε ὑφεκ. ἠνωμένη μετὰ τῶν ὀριζωντίων, ἡ δευτέρα εἰς ὁμοίαν ἀπόστ. ἔνθα σημειοῦται ὁ αὐξων ἀριθμ. ἢ τρίτη εἰς ἀπόστ. 4 ὑφεκατ. ἔνθα φέρεται τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ μαθητοῦ· ἡ τετάρτη εἰς ἀπόστ. 15 ὑποχιλ. ἔνθα σημειοῦται τὸ μάθημα· εἶτα σύρονται 10 κατὰ σειρὰν κἀθετοὶ γραμμαὶ ἀποστάσεως 5 ὑφεκατομ. ἄνωθεν τῶν ὁποίων σημειοῦνται οἱ μῆνες· τὸ διάστημα ἐκάστου μηνὸς ὑποδιαιρεῖται εἰς τρία ἀνάλογα μέρη ἐξ ὧν εἰς μὲν τὰ δύο φέρεται ἄνωθεν ἡ λέξις γεγραμμ. Δεκαπενθήμερον καὶ εἰς τὴν 1 στήλην οὕτω πως.

Σεπτέμβριος			
Δεκαπενθήμερον		Μηνὸς	
1ον 'Αποισίαι καὶ Βαθμοί	2ον 'Αποισίαι καὶ Βαθμοί	Βαθμοί	Βαθμοί
Βαθμοί	Βαθμοί	Βαθμοί	Βαθμοί

Ἐν τῷ ἐτῷ εἶναι ἡ διαγωγή, ἧτις φρονοῦμεν ὅτι δεῖ ἐκάστην τριμηναίαν ἐπρεπε νὰ ὑπάρχη, ὡς καὶ στήλη παρατηρήσεων κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην. Τὸ συγχρόνως αὐτὸ βαθμολόγημα σήμερον πολλὰ σχολεῖα δὲν τὸ εὐρίσκουσι πολὺ παιδαγωγικόν. Ταῦτα εἰς ἴδιον μέρος.

τως τὸν τρόπον καθ' ὃν πρέπει αὕτη νὰ γράφεται 2.

ς) Ὅφειλουσι νὰ ἀποφύγωσιν τὴν πληθύν τῶν βιβλίων καὶ τὰς ἐκ τούτων ἀποστηθείσας· ἡ διδασκαλία ἀνάγκη νὰ γίνηται ἄνευ βιβλίων ὅπως ἀποδοκίμη καρποφορῶτερ.

ζ) Ὅφειλουσι νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τὰ τετράδια τῶν μαθητριῶν, ἅτινα δεῖν νὰ κρατῶνται καθαρὰ καὶ νὰ εἶνε διωρθωμένα τὰ ἐν αὐτοῖς λάθη.

η.) Τὰ διαλείμματα καὶ αἱ ἀπολύσεις νὰ γίνωνται πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ὀρισμένην ὥραν καὶ λεπτόν εἰ δυνατόν.

θ.) Νὰ ἐπιστῶσι αὐτῶν τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, νὰ διδάσκωσι δὲ κατὰ τὴν ὥρ. τῆς ὀδικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀγρυπνίας· ἰδίᾳ τὰ ἐπίκαιρα τῶν προσεγγιζουσῶν ἑορτῶν. (Ἐνταῦθα ὁ κ. 'Επιθεωρητῆς ἐξῆρε τὴν ἀξίαν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν κορασίων καὶ ἐν γένει τῆς γυναίκος).

ι.) Ἐκάστη διδασκάλισσα ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ τὴν περιφέρειαν τοῦ σχολεῖου τῆς ὑπὸ ἑποψίν ἐκπαιδευτικῆν.

ικ.) Ἐκάστη διευθύντρια ὀφείλει νὰ κρατῇ βιβλίον ἐν ᾧ θὰ σημειώῃ τὰς ἀπουσίας τοῦ προσωπικοῦ, ὡς καὶ τὰς ἰδιόκτας τῆς.

Τὰ αὐτὰ καθίστανται γνωστὰ διὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐκδιδόμενου περιοδικοῦ παιδαγωγικοῦ «Παιδεία» καὶ εἰς τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τοῦ νομοῦ.

2) Ταῦτα πάντα λίαν ἐκτενῶς ἀνεπτυχάμεν κατὰ τὸ 1892 ἐν τῷ «Νεολόγῳ» Κων) πόλεως ὑπὸ ἡμερομηνίαν 19 καὶ 21 Νοεμβρίου, ὅποτε εἴχομεν σταλῆ ὡς ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ τῶν σχολείων Σερρῶν καὶ Θεσσαλονίκης· πλήν καὶ πάλιν προσεχῶς θὰ διαλάβωμεν ἐν ἐκτάσει Περὶ τούτων βλ. καὶ τὸν ἐξαιρετικὸν διδασκαλ. ὁδηγὸν τοῦ κ. Βλ. Σκορδέλη ὡς καὶ τὸ παιδαγωγικὸν σύγγρ. τοῦ Σπαθᾶκη κλ. (Περὶ τετραδίων ἴδιον θέμα.)

3) Τοιαῦτα δύναται τις πλεῖστα νὰ εὕρῃ καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Ἱστορίαν.

Σημ. Τὰ πρακτικὰ καὶ τῶν λοιπῶν κ. 'Επιθεωρητῶν τὰ ἀποστελλόμενα εἰς τὴν διευθύνσιν εὐχαρίστως θὰ καταχωρίζονται εἰς τὰς Α' στήλας τῆς «Παιδείας».

Β.

Αἱ μελετώμεναι μεταρρυθμίσεις. — Ἐπαγγελματικὴ σχολὴ θηλέων. — Ἀσκήσεις θερινῆς δημοδιδασκάλων. — Τροποποιήσεις τοῦ νόμου περὶ δημοτ. παιδεύσεως καὶ διαγωνισμοῦ διδασκ. βιβλ. — Τὰ ἐπιέγοντα πρὸς λύσιν. — Σχολεῖα ἀγροτικὰ καὶ σχολ. ἀστικά (γλώσσα, παραστάσεις, βιβλία, διδάσκαλοι). — Ἀνάγκη μεταβολῆς συστήματος κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς γλώσσης.

Μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως μνησθάνομεν ὅτι παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας καταρτισθέντα

νομοσχέδια, ἀφορῶντα τὴν Δημοτ. καὶ Μέσσην ἐκπαίδευσιν, θέλουσιν ὑποβληθῆ εἰς τὴν παρούσαν Σύνοδον τῆς Βουλῆς. Ἀναφέρονται δὲ ταῦτα α.) εἰς τὴν Ἴδρυσιν ἐπαγγελματικῆς σχολῆς τῶν θηλέων, δι' ἣν θὰ δαπανηθῶσι κατὰ τοὺς αὐστηροὺς ὑπολογισμοὺς περὶ τὰς 18 χιλ.δρ. ὁ.) εἰς ἀσκήσεις θερινὰς τῶν δημοδιδασκάλων, ὅτινες προσκαλούμενοι εἰς Ἀθήνας κατὰ τμήματα ἐπὶ 40 ἢ 50 ἡμέρας θὰ διδάσκωνται τὰς νεωτέρας ἀνακαλύψεις καὶ τὰ πορίσματα τῶν φυσικογνωστικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἰδίως τὰ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸν πρακτικὸν βίον. Ἰδιαίτερος θὰ ἀσκηθῶν εἰς τὴν παρασκευὴν ζῶων, φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν καὶ τὸν τρόπον τῆς δικτηρήσεως αὐτῶν πρὸς καταρτισμὸν συλλογῶν, ὅπως ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων τούτων ἢ καρποφόρος καὶ οἱ παῖδες ἀποκτήσωσι τὸν ἔρωτα καὶ τὸν ζῆλον διὰ τὴν σπουδὴν τῆς φύσεως. Θὰ διδασκῶσιν Ἀνθρωπολογίαν, Ζωολογίαν, Φυτολογίαν, Ὄρυκτολογίαν, Γεωλογίαν, Γεωπονίαν, Χημείαν, Φυσικὴν, Κοσμογραφίαν καὶ Μετεωρολογίαν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐλπίζει τὸ Ὑπουργεῖον, ὅτι θὰ ἀποκτήσῃ θικασῶτας τῶν φυσικογνωστικῶν ἐπιστημῶν ἑτινες θὰ συντελέσωσιν εἰς διὰδοσιν καὶ ἐκλαίψευσιν, αὐτῶν δι' ὧν καὶ μόνον τὰ ἔθνη σήμερον προάγονται καὶ εὐημεροῦσιν ὑλικῶς. Οἱ καθ' ἕνα ἑκάστον ἕτερος προσκαλούμενοι δημοδιδασκαλοὶ θὰ εἶνε κατ' ἐλάχιστον ὄρον 300, θὰ πληρώνωσι δὲ ἑκατόμηνον εἰσόδου δρ. 15. Ὅχι ἔχωσιν ἐκπτώσιν τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς τοῦ ναύλου καὶ οἱ ἀριστεύοντες μεταξὺ αὐτῶν θὰ προτιμῶνται ὡς διευθυνταὶ δημοτικῶν σχολείων. γ.) εἰς σπουδαίας τροποποιήσεις καθ' ἃς ὑποβάλλεται ὁ ὑφιστάμενος νόμος περὶ διαγωνισμοῦ τῶν διδασκτικῶν βιβλίων, καθ' ἃς ἡ ἐκλογή τῶν κριτῶν δὲν θὰ γίνηται ὡς μέχρι τοῦδε διὰ κληρώσεως ἐξ ὅλων τῶν καθηγητῶν τῶν γυμνασίων, διότι κατὰ τὸ νομοσχέδιον δημολογουμένως πολλοὶ ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν οὐχὶ ἱκανῶς κατηρτισμένοι διὰ νὰ γίνωσι κριταί.*

Χαίρομεν δὲ βλέποντες ὅτι εἰς τὸ γ. μέρος τοῦ νομοσχεδίου συνολογοῦν μεθ' ἡμῶν καὶ ὁ κ. ὑπουργὸς τὴν ἐλευσὴν κατάστασιν τῶν σχολείων ἡμῶν· ἀληθῶς τὸ νῦν ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας εἶνε ἄξιον πολλῶν συγχαρητηρίων διὰ τοὺς ἀτρυττους κόπους, οὓς κατέβαλε καὶ καταβάλλει ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν κακῶς κειμένων· ἐκφράζουσα δὲ τὴν λύπην τῆς ἡ «Παιδείας» ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ φιλοτίμου καὶ εὐπαιδευτοῦ ὑπουργοῦ παρ' οὗ ἀναμένει μεγάλα πράγματα, εὐχεταὶ αὐτῷ τὴν ταχεῖαν ἀνάρρωσιν.

* Ἀλήθεια ἀναντιρρήτος, ὡς θὰ δεῖξωμεν καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς καθέκαστα, ἐξ αὐτῶν τῶν κατὰ τὸν τελευταῖον διαγωνισμὸν ὑποβληθέντων βιβλίων, ἐξ ὧν παιδαγωγικὰ τινὰ συντεταγμένα κατὰ τὰ νεότερα προγράμματα καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πρακτικῆς μορφώσεως ἀπερρίφθησαν μετ' ἀστοργίας, ὡς ἐκ τῆς μεγάλης εὐσυνειδήσεως τῶν κυρίων κριτῶν ἐπιθυμοῦντων τὴν κατὰ γράμμα ἐκπλήρωσιν τοῦ νόμου, ὃν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἴσως συνέταξαν· πολλὰ δὲ ἐνεγόντα μὲν ἴσως μικρὰν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, ἤκιστα ὅμως κατάλληλα διὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἡλικίαν δι' ἣν ὀρίσθησαν, ἐνεκρίθησαν μετ' ἐπαίνων.

Καὶ πάντα μὲν ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὸ νομοσχέδιον εἶνε ζητήματα ὑψίστου ἐνδιαφέροντος καὶ πάντες πρέπει νὰ εὐχόμεθα νὰ ἐπιτύχωσι καὶ νὰ τεθῶσιν καὶ εἰς ἐφαρμογὴν· ἰδίᾳ τὸ τῆς ἐπαγγελματικῆς σχολῆς τῶν θηλέων ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ τὸ ἐκκεπτόμεθα, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει γωνία καὶ ἐν Ἐυρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ἔνθα νὰ μὴ ἀπαντᾷ τις τοιαύτας σχολὰς καὶ τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀρρένων, ἃς ἡ «Παιδεία» πλέον ἐπιεγούσας θεωρεῖ. Πλὴν δυστυχῶς ἡ Ἴδρυσις τοιούτων σχολῶν καὶ δαπάνης ὑπερόγκους ἀπαιτεῖ καὶ προσωπικὸν κατάλληλον καὶ μαθητὰς προπαρασκευασμένους ἐν μέρει ἐκ τῶν προτέρων διὰ ταύτας. Τὸ στενὸν τοῦ χώρου δυστυχῶς δὲν μᾶς ἐπιτρέπει εἰσεῖτι νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν μελέτην καὶ ἀνάπτυξιν τούτων· ἐπιφυλασσομένη ὅμως νὰ ἐπανεῦθωμεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἤδη, τολμῶμεν νὰ ἀπευθύωμεν φιλικὴν τινα συμβουλὴν εἰς τὸν ἀπαιτητικὸν τῶν ἡμετέρων περιοδικῶ ὑπουργεῖον, ὅπως τὸ τῶν ἐπαγγελματικῶν ἰδίᾳ σχολῶν μελετηθῇ καλλίτερον καὶ συζητηθῇ καὶ διὰ πολλοὺς μὲν λόγους, ὧν ὁ σπουδαιότερος εἶνε ἡ οικονομικὴ κρίσις, ἣν διέρχεται τὸ κράτος καὶ ἧτις μᾶς ἐπιβάλλει νὰ φειδόμεθα καὶ τοῦ λεπτοῦ καὶ δὲν μᾶς ἐπιτρέπει πλέον νὰ πειραματιζώμεθα. (*)

Τὸ λέγομεν δὲ τοῦτο ἐκ φόβου ἀποτυχίας, διότι ἔχομεν πρόχειρα τόσα ναυάγια· τὸ πλεῖστον χρῆμα τοῦ κράτους ἀπερροφήθη καὶ ἀπορροφᾶται διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν· πλὴν δυστυχῶς τὰ ἀποτελέσματα εἶνε ὅλων δυσανάλογα πρὸς τὰς προσδοκίας καὶ τὰς δαπάνας. Πόσον δυστυχῶς πλανώμεθα ! Ὁμοιάζομεν οἰκοδοποῖν, ὅστις κτίσας οἰκίαν περὶ τῆς στερεότητος τῶν θεμελίων μὲν οὐδὲ ὅλων ἐφρόντισεν, ἐπὶ τῆς στέγης δὲ ἔθεσε βάρη δυσανάλογα. Ἀκηδίαν καὶ ἀβελτηρίαν ἀσύγγνωστον δεῖξάντες μέχρι τοῦδε εἰς τὴν κατωτάτην παιδεύσιν κατεβάλλομεν μεγάλας προσπάθειάς διὰ τὴν μέσσην καὶ ἀνωτέραν, ὅπως μὴ ὑπολειφθῶμεν τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων λαῶν ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τοιούτων προγόνων ! Ἀλλὰ διατὶ δὲν ἐμιμήθημεν τοῦλάχιστον τὰ πεπολιτισμένα κράτη, εἰς τὴν κατωτέραν παιδεύσιν ; Τοὺς ἐμιμήθημεν θὰ ἀπαντήσωσιν ἡμῖν οἱ τὰ διδασκαλεῖα ἰδρῦσαντες καὶ διευθύνοντες. Ναὶ λέγομεν καὶ ἡμεῖς καθ' ὃν τρόπον ταῦτα λειτουργοῦσι καλῶν θὰ ἦτο καὶ αὐτὰ νὰ ἔφερον τὸ ὄνομα Γυμνάσια θεωρητικὰ

(*) Διὰ μόνον τῶν σχολείων τῶν Παρισίων κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς χειροτεχνίας τὸ ἔτος 1879 ἐνεγράφησαν εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ κράτους δαπανάαι ὑπὲρ τοῦ μαθήματος 5000 φρ., κατὰ τὸ 1880 51000, κατὰ τὸ 1881 71000, κατὰ τὸ 1882 294000 κατὰ δὲ τὸ 1891 ἀνῆλθεν εἰς 506000 φρ. Ἀκριβῶς δὲ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ καθηγητῆς τῶν τεχνικῶν μαθημάτων κ. July ὁ μετὰ ζήλου ἀπαραμιλλοῦ παρακολουθῶν τὴν προόδον τοῦ μαθήματος τῆς χειροτεχνίας ἐπισκεφθεὶς πάντα τὰ ἐν Ἐυρώπῃ ὁμοίου εἶδους σχολεῖα ἀμολόγησε ὅτι μ' ὅλα τὰ ὑπέρογκα ποσά ἀτινα ἐδαπανῶντο, τὰ ἀποτελέσματα δὲν ὑπῆρξαν ἀνάλογα τῶν προσδοκιῶν, τοῦτο μὲν διότι μὴ μορφώσαντες κατάλληλους διδασκάλους εἰς τοῦτο, ἠναγκάζοντο νὰ ἔχωσιν ὡς τοιοῦτους λεπτογροῦς ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τοῦτο δὲ διότι δὲν ἐδόθη ἡ δέουσα προσοχὴ εἰς τὴν ἔγνογραφίαν κατὰ τὰ κατώτερα δημοτικὰ σχολεῖα.

ἡ διδασκαλία πρακτικῶς, ὡς θὰ δεῖξωμεν. Πλὴν εὐτυχῶς μ' ὄλας αὐτάς τὰς συνθήκας, ἐξῆλθον ἐξ αὐτῶν νέοι πλήρεις σφρίγγους νεανικοῦ, πλήρεις αὐταπαρνήσεως πρὸς τὸ ἔργον. Ὑπεθάλαψαμεν ταῦτα; Ἡκιστα· διεφθέραμεν δυστυχῶς αὐτούς; ἐκμεταλλουθέντες τὸ σφρίγγος αὐτῶν καὶ τὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν προθυμίαν πρὸς ἴδιον ἡμῶν συμφέρον, ἢ πρὸς τὸ τῆς πολιτείας· λακτίσαντες δὲ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν κατόπιν κατεστήσαμεν δυστυχεῖς, δυστυχεστάτους· καὶ τοῦτους μὲν ἴσως ἐτελῶς ἤδη ἢ παύσαμεν, ἢ διεκρίζομεν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν γραμματοδιδασκάλου γηραιοῦ, ὅστις ἐπειπε πρὸ πολλοῦ νὰ ἡσυχάζῃ καθήμενος παρὰ τὴν ἐστίαν καὶ διηγούμενος εἰς τοὺς ἐγγόνους τοῦ μύθους, ἢ νὰ ἀναλαμβάνῃ τοιοῦτον βῆρος!

Εὐτυχῶς διὰ τοῦ νέου νόμου καὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν κυρίων ἐπιθεωρητῶν τὰ πράγματα κάπως μετεβλήθησαν καὶ οἱ ἱκανοὶ διδάσκαλοι δὲν πιστεύομεν πλέον νὰ παραθεωρῶνται, ἀλλ' ὅτι θὰ κατέχωσι θέσιν, ἡτις ἀξίζει ἐνὶ ἐκάστῳ. Ἡ «Παιδεία» ἰδρυθεῖσα μὲ πνεῦμα προόδου, ἀνεξαρτησίας, εἰλικρινείας τοὺς διδασκάλους τοῦτους τοὺς ἐργαζομένους ἀκόπως καὶ μετὰ ζήλου θὰ ὑποδεικνύῃ παρακολουθοῦσα πιστῶς τὴν ἐργασίαν αὐτῶν. Τὰ δὲ κακῶς ἔχοντα νομίζει ὅτι διορθοῦνται ἐὰν ληφθῶσιν ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψίν τὰ ἐξῆς ἅτινα παραμεληθέντα παρεκόλυσαν καὶ θὰ παρακωλύσωσι μεγάλως τὴν πρόοδον τοῦ ἔθνους· πᾶσα δὲ μεταρρυθμισίς ἀνευ αὐτῶν, οὐ μόνον πρόωρος ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβὴς καθίσταται.

Α' Νὰ γίνῃ διακρίσις ἐν πολλοῖς ἀγροτικῶν καὶ ἀστικῶν σχολείων, ὅπως αὕτη πρὸ πολλοῦ ἐγένετο εἰς χώρας, ἐνθα ἴσως δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνῃ· ταύτην ἡ «Παιδεία» θεωρεῖ ἀπαραίτητον διὰ τοὺς ἐξῆς κυριώτερος λόγους. α') Οὐδέποτε πρέπει νὰ φανταζόμεθα ὅτι μαθητῆς πόλεως τινος γλωσσικῶς δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς μαθητὴν ἐνὸς μικροῦ δήμου, ἐνθα ἡ ἐντελῶς παρεφθαρμένη δμιλεῖται ἢ γλωσσα ἢ ἀγνωστος καθ' ὅλοκληρίαν εἶνε· καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν δύναται νὰ διδαχθῇ ὁ μαθητῆς τῆς Α'. τάξεως τοῦ μαθητοῦ τῆς πόλεως τὰ αὐτὰ πράγματα μὲ τὸν μαθητὴν τῆς Α'. τάξεως τοῦ χωρίου· ἀνάγκη δὲ πρῶτον ἢ γλωσσικὴ μόρφωσις αὐτοῦ νὰ προσεγγίσῃ εἰς ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνον βλῆμιδα. β') καὶ πνευματικῶς κατὰ πολὺ ὑπερέχει ὁ τῆς πόλεως· διότι ἔχων περισσοτέρας παρκατάσεις κατὰ τὴν ψυχολογίαν γνωρίζει καὶ περισσότερα. Ὁ παῖς τοῦ χωρικοῦ οὐδεμίαν ἐννοιαν ἔχει περὶ ἠλεκτροῦ φωτός, περὶ φωταερίου, περὶ βιομηχανικῶν καταστημάτων, πινακοθηκῶν, θεάτρων, σχολείων ἀνωτέρων κλ. κλ., ἐνῶ ὁ παῖς τῆς πόλεως ἔχει παραστάσεις τοιαύτας πλείστας ὅσας· ἀνάγκη λοιπὸν ὁ μέλλων νὰ διδάξῃ εἰς χωρίον καὶ τοῦτο νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει· γ') ἡ φοίτησις τοῦ πολίτου εἶνε κανονικωτέρα καὶ διαρκεστέρα, ἐνῶ τούναντίον ἐκεῖνου ἄτακτος καὶ ὀλιγοχρόνιος· δ') ὁ τοῦ πολίτου διδασκάλων πάντοτε θὰ τύχῃ καὶ περισσοτέρων καὶ ἐμπειροτέρων ἴσως ἐνῶ τοῦ χωρικοῦ τούναντίον ἴσως ἴσως κανὲν γερνόντιον ἢ ἱερέα. (Ἔπεται συνέχεια)

Γ.

Ζήτημα παιδαγωγικόν. — Πῶς δύναται τις νὰ συγκρατήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ἐπὶ τὰ διδασκόμενα.

Σημ. Ἀναμένομεν ἐκθέσεις· δυστυχῶς οὐδεμία μέχρι τοῦδε μᾶς ἐστάλη· πρέπει νὰ συνειθίσωσι καὶ οἱ διδάσκαλοι ὅλοι νὰ γράψωσιν· ἔστω καὶ ἂν τινὰ γράψωσιν ἐσφραλμένως· διὰ τούτων ἀκριβῶς θὰ διορθωθῶσιν, ἀφοῦ μάλιστα θὰ θέτωσι καὶ τὸ ψευδώνυμον αὐτῶν. Εἰς κόρκακας δὲ ἅς ἀποστείλωμεν τὸν ἐγωισμόν καὶ τὰς μικροφιλοτιμίας· συνάδελφοί τις μάλιστα καυχώμενη ἔλεγεν εἰς τὴν διευθύντριαν αὐτῆς παροτρύνουσαν αὐτὴν νὰ γίνῃ συνδρομήτρια, ὅτι δύναται καὶ αὕτη νὰ συγγράψῃ περιοδικόν· διατί ὄχι; τίς τὴν ἀποκλείει εἰς τοῦτο; ἐμπρός· ἡ συνεργασία τῆς μᾶς εἶνε πολυτιμοτάτη· ἀναμένομεν τὰς ἐκθέσεις τῆς διὰ νὰ πλεξώμεν τὸ προσῆκον αὐτῇ ἐγκώμιον· ὅς μᾶς ἀνακουφίσῃ δὲ ὄχι ὀλίγον. Ὅταν ὅμως λαβῇ τὴν γραφίδα ἀνὰ χεῖρας, τότε μόνον θὰ κινδυνεύῃ νὰ γίνῃ σοφὴ κατὰ Πλάτωνα.

Β'.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ

Α'.

Ἡθικὴ διδασκαλία.

Τὸν μορφωτικόν, ὃν ἐπιδιώκει τὸ σχολεῖον ἡμῶν, σκοπὸν ἔχοντες ὑπ' ὄψει καὶ τὴν παραλείψιν τὴν ἀσύγνωστον τῶν ἀπαραιτήτων μέσων πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ, ἀρχόμεθα τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἀναλυτικωτάτου προγράμματος τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας μεθ' ὀδηγῶν καὶ πού καὶ διαφορῶν καταλλήλων διηγημάτων καὶ ἀποσπασμάτων διαφόρων συγγραφέων. Πράττοντες δὲ τοῦτο δὲν προτιθέμεθα νὰ ὑποδείξωμεν ὅτι εἶνε ἀνάγκη ἢ ἠθικὴ διδασκαλία νὰ εἰσαχθῇ ὡς ἴδιον μάθημα ἐν τῷ προγράμματι τῶν δημοτικῶν σχολείων, ὅπως τοῦτο ἐγένετο πρὸ πολλοῦ εἰς πλείστα καλῶς λειτουργοῦντα σχολεῖα· τούναντίον φρονούμεν, ὅτι, ὅπως δυστυχῶς ἔχωσι τὰ παρ' ἡμῖν, οὐ μόνον δὲν ἐπιτρέπεται ἢ εἰσαγωγή νέου οἰουδήποτε θεωρητικοῦ μαθήματος, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη τοῦ ἐξοβελισμοῦ καὶ τῆς ἐκκληρίσεως τοῦ προγράμματος ἐκ πολλῶν περιττῶν καὶ θεωρητικῶν, ὅπως ὁ παῖς ἐλευθερώτερον μὲν ἀναπνήξῃ, ἰσχυρότερον δὲ τὸ σῶμα καθιστῆ. Διὰ τοῦ προγράμματος τούτου σκοποῦμεν νὰ διατυπώσωμεν τὰ σημεῖα, ἐξ ὧν πάντα σήμερον τὰ σχολεῖα ὁρμῶνται καὶ εἰς ἃ καταλήγουσι. Πᾶς διδάσκαλος εἰς οἰανδήποτε τάξιν καὶ οἰονδήποτε μάθημα καὶ ἂν διδάσκῃ, δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ τὸν σκοπὸν, ὃν ἐπιδιώκει τὸ σχολεῖον, καὶ τὸ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ἡμῶν Σωκρά-

τους, ἢ ἀρετὴ διδασκόν. Ὡς αὐτῶς καὶ οἱ γράφοντες ἀναγνωστικὰ καὶ βοηθητικὰ ὑπὲρ τῶν παιδῶν βιβλία.

Ἡ ὕλη, ἡτις διδάσκεται εἰς τὰ καλῶς λειτουργοῦντα σχολεῖα κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας εἶνε ἡ ἐξῆς, περίπου κατὰ τὰ τελευταῖα προγράμματα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ἀνώτερον τμήμα (Ε' καὶ ΣΤ' τάξεις).

Ἡ οἰκογένεια. — (Πρόσωπα ἀπαρτιζόντα αὐτήν.) — Ὁ σύνδεσμος τῆς οἰκογενείας. — Ἡ οἰκογένεια σχολεῖον ἀρετῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν. — (Ἀλληλοβοήθεια, τρόπος τοῦ ζῆν. Κοινὴ ἐργασία, ἀγάπη καὶ κλπ.) — Δικαιώματα γονέων ἐπὶ τὰ τέκνα παρὰ τοῖς ἀρχαίους λαοῖς Ἑλλήσι καὶ Ρωμαίοις. — Ἡ σημερινὴ οἰκογένεια (τρόπος τοῦ ζῆν τῶν σημερινῶν καὶ τῶν ἀρχαίων ἐν συγκρίσει.) — Ὁ γάμος θεμέλιον τῆς οἰκογενείας. — Τὰ καλὰ τοῦ γάμου. — Τὰ θελήγματα τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. — Εὐεργεσίαι τῶν γονέων.

Γ' καὶ Δ' τάξεις.

Τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἐν περιλήψει. — Ἡ ἄσκος ἐργασίας τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός. — Αἱ οἰκογενειακαὶ φροντίδες. — Ἡ ἀφοσίωσις αὐτῶν. — Οἱ κόποι τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός. — Ὀρφανά. — Ὀρφανοτροφεῖα.

Ἐρωτατε καὶ γρηπτόως αὐτούς. — Τίς ὀνομάζεται ὀρφανός; — Τίς φροντίζει διὰ τὰ ἐγκαταλειμμένα ταῦτα πρόσωπα; — Τί εἶνε ὀρφανοτροφεῖον; — Πῶς πρέπει νὰ φέρονται τὰ μικρὰ ὀρφανά πρὸς τοὺς εὐεργέτας; — Δύνασθε νὰ μοι εἴπητε φροντίδας τιὰς τῆς μητρός, ἅς ὑπὲρ ἡμῶν ἔλαβε καὶ λαμβάνει; — Ποιοὶ γίνονται καλοὶ ἄνθρωποι (οἱ ἔχοντες αὐστηροὺς καὶ καλοὺς γονεῖς).

Δώσατε περίληψιν. — Ὁ παῖς ἔχει ἀνάγκη γονέων, μητρός, ἡτις φροντίζει δι' αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ· καὶ πατρὸς, ὅστις ἐργάζεται διηρηκῶς διὰ νὰ ἐξοικονομῇ τὰς δαπάνας τῆς οἰκογενείας του. Κοπιᾶζει χάριν τῶν τέκνων του, τὰ ὅποια φροντίζει νὰ μορφώσῃ καὶ νὰ καταστήσῃ καλοὺς καὶ τιμίους ἀνθρώπους. (Ποιήματα. — Τὸ ὄρφανόν. — Ὁ βορριάς πού τ' ἄρναίει παγώνει. κλ.) Διήγ. Ὁ Λέων τῆς Φλωρεντίας. — Ὁ Πρίγκυς ἐνώπιον τοῦ Ἀχιλλέως. — Ὁρῆνοι τῆς Θεοτόκου κλ.

Ὅδηγ. Πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ προγράμματος περισυλλέγετε πάντοτε διηγήματα καὶ ποιήματα εἴτε τῶν ἀρχαίων εἴτε τῶν σημερινῶν, δι' ὧν νὰ ἀναπτύσσονται ταῦτα πάντα σαφῶς. — Καταδεικνύετε πανταχοῦ τὴν ἐργασίαν καὶ τοὺς κόπους, οὓς καταβάλλουσιν ὑπὲρ ἡμῶν οἱ γονεῖς. Φέρετε παραδείγματα ἐκ τῶν σημερινῶν καὶ ἰδίως λαμβάνετε καὶ αὐτῶν τῶν κατοίκων τὴν ἱστορίαν οὐχὶ κομματαρχῶν καὶ ἀέργων, ἔστω καὶ πλου-

Σημ. Τὸ στενὸν τοῦ χώρου δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ παραθέσωμεν πλείστα τοιαῦτα προστὰ εἰς τοὺς παῖδας διηγήματα. Τεμάχιον ὅμως ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ εὐεργέτου τῆς ἀνθρωπότητος Λουδοβίκου Παστέρ δὲν δύναμεθα νὰ παραλείψωμεν. Ἀναγνώσατε μετὰ προεισαγωγῆν τινὰ περὶ ἱατρῶν καὶ ἱατρικῆς (καὶ ἐνταῦθα θὰ φέρητε πρῶτον παραδείγματα τῶν ἀρχαίων Ἱπποκράτους, Γαληνοῦ κλ.)

σίων, ἀλλ' ἐργατικῶν καὶ καλῶν πολιτῶν. Ὁδηγεῖτε αὐτοὺς εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ τὰς ἐργασίας τῶν γονέων αὐτῶν, ὅπως ἰδίως ὁμῶς βλέπωσι καὶ ἀντιλαμβάνονται τοὺς κόπους.

Ὁ πατήρ τοῦ περιφήμου ἱατροῦ ἦτο στρατιώτης καὶ βυρσοδέψης, ἡ δὲ μήτηρ του ἐκ ταπεινῆς κατήγετο οἰκογενείας· κατώκου δὲ εἰς τινὰ πολίτην τῆς Γαλλίας, ἣν κατόπιν δὲν ἔπαυσε ὁ Παστέρ νὰ ἐπισκέπτηται. Ὅτε δὲ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἠθέλησαν νὰ θέσωσι ἐξώθεν αὐτῆς μαρμαρίνην πλάκα, ἐφ' ἧς νὰ γραφῇ μεγάλοις γράμμασι τὸ ὄνομα τοῦ Παστέρ, ὁ μέγας ἱατρός ἠρήθη νὰ δεχθῇ τὴν τιμὴν ταύτην εἰπὼν ὅτι αὕτη μόνον εἰς τοὺς γονεῖς του ἀνήκεν. Ἴδου δὲ οἱ ὠραῖοι καὶ συγκινητικοὶ λόγοι, οὓς ἀπήγγειλε τότε.

«ὦ πάτερ μου, ὦ μητέρα μου, ὦ προφιλῆς μου ἀποθνήσκοντες, οἵτινες μὲ πόσῃν ταπεινότητι ἐζήσατε εἰς ταύτην τὴν οἰκίαν! Στεῖς εἴθε εἰς οὐ; ἐγὼ τὸ πᾶν χρεωστώ. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τοὺς ἐνθουσιασμοὺς σου, ὦ προσφιλέσθ μου. Ἐὰν δὲν ἀπεσπάσθην ποτὲ ἐκ τοῦ μεγαλείου τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πατρίδος, σὺ εἶσαι, ἡτις μοῦ ἐφύτευσας τὰ αἰσθήματα ταῦτα. Καὶ σὺ, ἀγαπητέ μου πάτερ, τοῦ ὅποιο ὁ βίος ὑπῆρξε τόσον κοπιώδης, ὅσον καὶ τὸ ἐπάγγελμά σου, μοῦ ὑπέδειξας τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ μεγάλη ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονὴ εἰς τι δύσκολον ἔργον. Τὴν τὸσην μου φιλεργίαν εἰς σὲ τὴν ὀφείλω. Νὰ βλέπω ὑψηλὰ, νὰ μαθαίνω τὰ περίεξ ἐμοῦ πάντοτε, νὰ ἀναζητῶ νὰ ἐξυψωθῶ, σὺ ταῦτα πάντα μὲ ἐδίδαξες. Σὺ βλέπω ἀκόμη κατόπιν τῶν κόπων τῆς ἡμέρας νὰ ἀναγινώσκῃς πάντοτε χάριν ἐμοῦ τὸ ἐσπέρας μάχης τιὰς ἐξ αὐτῶν τῶν βιβλίων. τὰ ὅποια περιέχουσι τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τῆς Γαλλίας. Διδάσκων ἐμὲ τὴν ἀνάγνωσιν μὲ ἐδίδαξες συγχρόνως καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Γαλλίας. Ἔστε εὐλογημένοι ἀμφοτέροι, ὦ προσφιλεῖς γονεῖς διὰ τὰς τόσας ὑπὲρ ἐμοῦ εὐεργεσίας σας καὶ ἐπιτρέσατέ μοι τὴν τιμὴν ταύτην εἰς σας νὰ ἀποδώσω.

Σημ. Ἀναφέρετε ὡσαύτως καὶ ἡμετέρων πρὸ παντὸς μεγάλων εὐεργετῶν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀλέξωφ. ὅστις ἐκ κώμης μικρᾶς τῆς Ἡπειροῦ κατήγετο, Συγγροῦ κλ. — Ἀς περιγράψῃ ἡ ἀσθενὴς λύσσα. — Οἱ κίνδυνοι. — Αἱ πρῶται βοήθειαι· Ταῦτα προσέχω εἰς οἰκεῖον μέρος.

Σημ. Ὅμοια ἀποστελλόμενα ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν σύμφωνα πρὸς τὸ πρόγραμμα λίαν ευχαρίστως καταχωρίζονται.

Β'.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ

Κύκλος Α'.

Μόρφωσις τῆς γλώσσης προφορικῶς. Συνδιάλεξις ἐπὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεχνικῶν.

Ἀνάπτυξις. — Τί ἐργασίαν κάμνει ὁ πατήρ σου Μαρία; Εἶνε μπακάλης· τὸν μπακάλην τὴν ὀνομά-

ζομεν καί παντοπώλην, διότι πωλεῖ ὅλα σχεδὸν τὰ πράγματα.—(Ἀριθμητικὸν τῶν συνθετετέρων πραγμάτων.— Ἐπίσκεψις παντοπωλείου.— Περιγραφή αὐτοῦ καὶ ἐργασία τοῦ παντοπώλου.— Ἀριθμητικὸν τῶν κυριωτέρων παντοπωλείων τοῦ χωρίου, τῆς συνεικίας κλ.)

Κλίσις ἀπὸ στόματος.— Ἀγοράζω ἀπὸ τὸν παντοπώλην πετρέλαιον... φασιόλους... ρύζι., σαπῶνι, σπύριτα (πυρεῖξ), τυρί, κηρία, ἔλαιον, ἐλαίας κλ.

Β' Κύκλος (Β' Γ')

Πρόγραμμα.— Διάκρισις ὀνόματος — Ἔννοια τοῦ γένους.— Ἡ συήθη ὀρθογραφία. — Κλίσις ἀπὸ στόματος.

Ἀντιγραφή. 2.

τὸν ον (Αἰτιατική).

Ἐχω συμμαθητὰς τὸν Γεώργιον, τὸν Δημήτριον, τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον... (Ὁδηγήσατε αὐτὰ εἰς τὴν εὔρεσιν ὁμοίων· γράψατε κατόπιν ταῦτα ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ ἄς τὰ ἀντιγράψωσι διὰ μολυβδίου ἐπὶ τοῦ τετραδίου. Δίδετε προσοχὴν εἰς τὴν στάσιν, ἣν λαμβάνουσι κατὰ τὴν γραφήν. Ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν σχολεῖα δημοτικὰ ἐπισκεφθέντες εἶδομεν ὅτι εἰς πάντα ἀκολουθοῦσι τὴν πλαγίαν γραφήν, ἐξ ἧς κατὰ τὰ τελευταῖα ἱατρικὰ ἐν Ἀγγλίᾳ συνέδρια ἀπεδείχθη ὅτι ὅλαι αἱ ἀσθένειαι τῶν ὀφθαλμῶν ἐκ τῆς γραφῆς ταύτης προκύπτουσι· χάριν τῆς εὐγενεστέρως λοιπὸν αἰσθήσεως ἡμῶν καὶ τῆς πολυτιμοτάτης, ἣς ἀποσκορακίσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ πλάγιον τῆς γραφῆς. Σῶμα ὄρθιον, τετράδιον ὠσαύτως, κεφαλὴν ἐπίσης, ἵνα αἱ ἀκτῖνες κατ' εὐθείαν γραμμὴν πίπτωσι. (Περὶ τούτου ἴδιον θέμα).

2) **Κλίσις ἀπὸ στόματος.** Ἐχω συμμαθητὴν τὸν Φίλιππον. (Γραμματισμὸς καὶ συλ. τῆς λέξ. συμμαθητῆς· διάλογος ἐπὶ ταύτης). Εἶχον ἄλλοτε πάππον κλ).

3) **Ἔννοια τοῦ γένους.** — **Θηλυκά**· νὰ γραφῆ μετὰ μεγάλα γράμματα· νὰ συλλ. νὰ γραμμ. πολλάκις. Εὔρεσις τῶν θηλ. κυρίων ὀνομάτων· ὄνομ. μαθητριῶν, μητέρων, διδασκαλισσῶν, θείων, συγγενῶν, συμμαθητριῶν καὶ μετὰ ταῦτα ἀντιγραφή αὐτῶν.

4) **Θηλυκά κύρια εἰς εα**· γράψον ἐπὶ τοῦ πίνακος οὕτω :

ἡ ἡ — **Θηλυκά εα. εα. εα.**

Ἡ Μαρία, ἡ Σοφία, ἡ Εὐανθία, ἡ Ἀμαλία, ἡ Οὐρανία, ἡ Ἀγλαΐα (διδάξατε τὰ διαλ. σημ.) ἡ Εὐθαλία, ἡ Εὐδοξία, ἡ Κορνηλία, ἡ Ἰουλία κλ.

5) **Διάκρισις ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν.** — Ὁ Μενέλαος, ὁ Ὁρέστης, ἡ Ἀντιγόνη, ὁ Χαρίλαος, ἡ Κλεοπάτρα, ἡ Εὐδοξία κλ.

6) **Αἱ ἡμέραι τῆς ἐβδομάδος καὶ κλίσις γραπτῆ.** — Πηγαίνω καθ' ἑκάστην Κυριακὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁδηγία.— Εἰς τὸ βον γύμνασμα θὰ χωρίσωσιν οἱ μαθηταὶ τὸ ἀβάκιον τῶν ἢ τὸ τετράδιον εἰς δύο ἴσα μέρη· καὶ ἄνωθεν μὲν τῆς μιᾶς στήλης θὰ γραφῆ ἡ λέξις ἀρσενικά· ἄνωθεν

δὲ τῆς ἑτέρας θηλυκά· τοιαῦται ἀσκήσεις συχνὰ πρέπει νὰ δίδονται, ὅπως λεληθῶς πολλοὶ ὄροι οὐ μόνον γραμματικοὶ ἀλλὰ καὶ τῶν φυσιογνωστικῶν μαθημάτων τῆς Γεωγραφίας, Ἱστορίας κλ. διεισδύσωσιν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ παιδὸς καὶ διὰ τοιούτων κατορθοῦται ἡ συγκέντρωσις. Τὸ γλωσσικὸν μάθημα θὰ λαμβάνῃ τὴν ὕλην τοῦ ἐκ τοῦ ὅλου προγράμματος ἐπέχον θέσιν συνδέσμου καὶ ἀλληλουχίας· τῶν λοιπῶν νὰ μὴ βασιλεύῃ δὲ εἰς τὰς ἐν αὐτῷ ἀσκήσεις μόνον τὸ ἐν ἑκὸς ἀριθμὸς.

Ὁρθογρ. γύμνασμα. Ἐχω ἐξάδελφον τὸν Φίλιππον. Ἡ Ἀναστασία ἔχει ἐξάδελφον τὸν Μενέλαον καὶ ἡ Σοφία ἔχει θεῖον τὸν Πέτρον. Ἡ Ἀγλαΐα δὲν ἔχει οὔτε θείαν, οὔτε θεῖον. Ἡμεῖς ἔχομεν γαμβρὸν τὸν Θεόδωρον. Ἡ μάμμη μου ἔχει υἱὸν τὴν πατέρα μου. Ὁ πάππος σου σὲ ἔχει ἔγγονον. Μὲ τὸν πατέρα καὶ μὲ τὸν πάππον πηγαίνωμεν κάθε Κυριακὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.*

Γ' Κύκλος (Δ')

Πρόγραμμα.— Ὄνόματα.— Πληθυντικός αὐτῶν.— Οἱ οἱ.— τεχνικῶν εἰς ποιὸς καὶ πώλης.— Ὁ πληθυντικός αὐτῶν.— Διάκρισις.— Σχηματισμὸς προτάσεως.— Κλίσις τοῦ βοηθητικοῦ Εἶμαι.— Ὁ ὀνεστώς.— Ὁρθογραφία κλ.

Τεχνῆται εἰς ποιὸς (συνέχ.) Εὐρίσκουσι μόνον τῶν οἱ μαθηταὶ δι' ἐρωτήσεως.

Ὅστις κατασκευάζει φανούς— ἄρτον— σάγματα— φάρμακα— κλίνας— οἶνον— ποτὰ— μαχαίρια— ἀγάλματα— ἄσβεστον— βαρέλια— ὠρολόγια— κλεῖθρα— ὑποδήματα κλ.

Ἡ καὶ οὕτω : Ὑποδηματοποιὸς (ποιὸς) νὰ γραφῆ ἐπὶ τοῦ πίνακος, ἐρωτᾷ εἰς τί λήγει ἡ λέξις αὕτη ;— Τίς θὰ μοι εὔρη ὁμοίαις ;

Διάκρισις ὀνομάτων εἰς πώλης, ποιὸς καὶ τονισμὸς αὐτῶν).

Ὁ βιβλιοπώλης, — Ὁ λαχανοπώλης. — Ὁ μαχαιροποιός. — Ὁ ἄρτοποιός. — Ὁ οἰνοπώλης. — Ὁ ὄψοποιός. — Ὁ ὠσπώλης. — Ὁ ὀρνιθοπώλης. — Ὁ σαγματοποιός. — Ὁ πιλοποιός. — Ὁ ζωοπώλης. — Ὁ βαρελοποιός. — Ὁ ἀμαξοποιός. — Ὁ τοιχοποιός κλ,

(Ἀνάγκη πρὸς ποικιλίαν τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς ἐργασίας νὰ ἐξαιρουθῆ πάντοτε).

Ἀντιγραφή τοῦ πληθυντικοῦ πώλης, ποιός : Ἡ ἀντιγραφή ὁμοίων πρέπει νὰ διδῆται εἰς τὰς μικρὰς πρὸ πάντων τάξεις.

οἱ οἱ οἱ αἰ ἡ οἱ

α') Οἱ ἄρτοποιοί.— Οἱ ἀμαξοποιοί.— Οἱ μαχαιροποιοί.— Οἱ τοιχοποιοί κλ.

Σημ. Ὁρθογρ. γυμν. ἀνάγκη εἰ δυνατόν καθ' ἑκάστην νὰ γίνονται· διότι ἐνῶ οἱ μαθηταὶ διδάσκονται τὸ ἄλλ' ἄλλος εἰς τὰς μεγάλας τάξεις, ἔπερ ἀδύνατον νὰ ἐννοηθῆ ὅπως διδάσκειται, ἐάν τις ὑπαγορεύσῃ εἰς αὐτοὺς τὸ ἀπλούστατον τοῦτο γύμνασμα θὰ ὑποπέσωσιν εἰς τόσα λάθη· καὶ τοῦτο διότι δὲν ἀσχοῦνται δεόντως. Εἰς τὰ καλῶς λειτουργοῦντα σχολεῖα ἡ ὀρθογρ. καθ' ἑκάστην εἰς τὰς μικρ. τάξεις διδασκ. ἂν καὶ παρ' ἐκείνοις αὕτη εἴη εὐκολωτέρα.

β') Οἱ πικνοπῶλαι.— Οἱ ἄρτοποιῶλαι.— Οἱ πιλοπῶλαι κλ.

γ') Χωρισμός.— Οἱ πικνοπῶλαι· οἱ ἄρτοποιοί...

δ') Χωρισμός ἀρσεν. θηλυκῶν κυρίων καὶ τεχνικῶν εἰς 3 τὸ ἀβάκιον νὰ διαιρηθῆ. — Ἡ Μαρία.— Ὁ παντοπώλης.— Ὁ Ἰωάννης.— Ὁ πιλοπώλης...

ε') Χωρισμός ἐν. καὶ πληθ. Ἡ Σοφία.— Οἱ παντοπῶλαι.— Οἱ λαχανοπῶλαι.— Ὁ κρεοπώλης.

ς') Ὁμωνυμία ἄρθρων οἱ, ἡ.— Φράσεις ἐπ' αὐτῶν. Ἡ Εἰρήνη εἶνε ἐπιμελής.— Οἱ φαρμακοποιοὶ κατασκευάζουσι φάρμακα.— Ὁμοιοὶ ὑπὸ τῶν μαθητῶν εὐρ.

Κλίσις τοῦ βοηθητικοῦ

Εἶμαι μαθητῆς
Εἶσαι διδάσκαλος
εἶναι ἔμπορος.
Εἶμεθα μαθηταὶ
Εἶσθε διδάσκαλοι
εἶναι ἔμποροι.

Ὁ πατήρ μου
Οἱ πατέρες μας
Κατ' ἀρχὰς ἄς κλιθῆ μόνον μετὰ τὴν λέξιν μαθητῆς εἰς ὅλα τὰ πρ. Ποικίλαι ἀσκήσεις ἐπ' αὐτῶν.— Διδασκαλία (τὸ μικρὰ πρὸ μακρὰς καὶ μακρὰ πρὸ βραχείας).— Ἀσκήσεις τονισμοῦ.

Εἶμαι παντοπώλης.— Εἶσθε γεωργοὶ ἢ εἶμεθα ἀμπελοουργοί.

Ἀσκήσεις, ἐπὶ τῶν γραμμάτων καὶ διφθόγγων.
Εἶμ... α... ε... ργ... ε... σθ... ἄλ... ρ... π... λ... ε... μ... θα... κρ... π... λ... κλ.

Ὁρθογρ. γύμνασμα. — Εἶμεθα μαθηταὶ— εἶσθε διδάσκαλοι— Ὁ πατήρ σας εἶναι ἀμυζοποιός— Ὁ ἐξάδελφός σας ὀπωροπώλης— Ὁ πάππος σας ἱατρός, καὶ ὁ ἰδικός μου ἀμπελοουργός.— Εἶμεθα μαχαιροποιοί.— Ὁ υἱός σας εἶναι γαλακτοπώλης.— Οἱ τοιχοποιοί, οἱ κτίσται, οἱ ἀμαξοποιοί, οἱ πιλοποιοί, οἱ φανοποιοί, οἱ λεπτοουργοί, οἱ μυλωθροὶ εἶναι τεχνῆται.

Κύκλος Δ'.

Δὲν δίδομεν εἰσέτι ὕλην διὰ τὸν κύκλον τοῦτον, διότι γνωρίζομεν ὅτι ἡ ὕλη τῶν ἀνωτέρω κύκλων ἀγνοεῖται καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν τάξεων τούτων. Δοκιμάσατε τοὺς μαθητὰς σας καὶ ἂν γνωρίζωσι ταῦτα πάντα δώσατέ τους ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῶν χωρῶν, πόλεων, νήσων κλ.

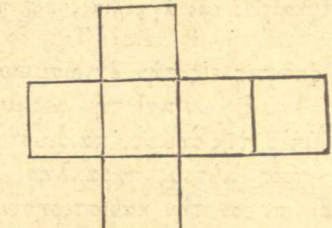
Γ'. ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Ἰχνογραφία.— Χειροτεχνία.— Μετρικὸν σύστημα.— Μέτρον.— Κατασκευὴ κύβου.

Ἡ γεωμετρία εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα δὲν πρέπει νὰ εἴη κεχωρισμένη ἀπὸ τῆς ἰχνογραφίας, χειροτεχνίας καὶ ἀριθμητικῆς, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὸ μάθημα τῆς χειροτεχνίας θὰ χρησιμεύῃ μετὰ τῆς ἰχνογραφίας ὡς προπαιδεῖα. Οἰονόηποτε πρᾶγμα καὶ ἂν κατασκευάσῃ τις, ἀνάγκη νὰ εἴη κάτοχος τῶν κυριωτέρων γεωμετρικῶν σχημάτων, ὅπως κατασκευάσῃ αὐτὸ συμμετρικόν· νὰ ἰχνογραφῆσῃ δὲ πρῶτον ἐπὶ τοῦ χήρτου καὶ εἶτα

τὸ σχέδιον τοῦτο ἐφαρμόζων ἐπὶ τῆς ὕλης νὰ κατασκευάσῃ αὐτό. Ἐνεκα τούτου εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα μεγάλη προσοχὴ ἐδόθη εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἰχνογραφίας καὶ Γεωμετρίας. Πάντα τὰ γεωμετρικὰ σχήματα διὰ τῆς Ἰχνογραφίας καὶ Χειροτεχνίας δύνανται καταληπτότερα νὰ καθίστανται. Φύλλα δένδρων, διπλώσεις χάρτου, καρτόνια, ἐνώσεις διὰ κηρίου ξυλαρίων, λεπτὰ σανίδια διὰ μικρῶν καρφίων καρφωμένα, δύνανται ἄριστα νὰ χρησιμεύωσι πρὸς κατανόησιν τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων. Ταῦτα πάντα ἀνάγκη πρῶτον ὑπὸ τοῦ διδασκάλου νὰ κατασκευάζωνται, νὰ ὑποδεικνύηται δὲ καὶ ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς, ὅπως καὶ αὐτοὶ ἐκτελῶσι ταῦτα.

Ἀπαράιτητα θεωροῦμεν διὰ τὴν κατασκευὴν πάντων τούτων ἐργαλεῖα τινα, ὧν προσεχῶς εἰς τὸ μάθημα τῆς Χειροτεχνίας θὰ δώσωμεν κατάλογον· ἰδίᾳ ὁμοῦ εἶνε ἀνάγκη κατὰ πρῶτον ὁ μαθητῆς νὰ ἐφοδιασθῆ δι' ἐνὸς μέτρον, ὅπερ μόνος του θὰ κατασκευάσῃ· πῶς ; προσεχῶς θὰ δεῖξωμεν. Διὰ δὲ τὸ σχολεῖον ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ θεωροῦμεν τὸ δεκάμετρον πρὸς καταμέτρησιν ἀγρῶν, κήπων, σανίδων, φρακτῶν, ὕψους δένδρων, τοίχων κλ. πρὸς εὔρεσιν δηλ. τῶν ἐμβαδῶν καὶ ὄγκων αὐτῶν.

Σχ. 4.

Τὸ μέτρον θὰ ἀντιληφθῶσιν ἐκ τοῦ πήχεως. Ἐβεργέτημα ἀληθῶς θὰ ἐπροξένηι ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰ σχολεῖα ἡμῶν, ἐὰν εἰσῆγεν εἰς τὴν ἀγορὰν τὸ μετρικὸν σύστημα· θὰ ἤμεθα ἀπηλλαγμένοι ἐκ τῶν ὄχληρῶν πρᾶξεων, μετὰ μεγάλης δὲ εὐχερείας θὰ κατενόουν οἱ μαθηταὶ τὰ πράγματα.

Κατασκευὴ κύβου. Ἐκ τοῦ κύβου δύνανται οἱ μαθηταὶ τὰ πλεῖστα τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων νὰ ἀντιληφθῶσι· δι' αὐτὸ ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ ἀνάγκη νὰ προηγήται, καίτοι τὸ τετράγωνον δύνανται νὰ κατανόησωσι διπλώνοντες τεμάχιον χάρτου εἰς σχῆμα πεστευτηρίου (ντάμας), εὐθείας δὲ γραμμᾶς καὶ ὀριζοντίας ἐκ τῶν νημάτων τοῦ ὑφαντηρίου. Ταῦτα πάντα θὰ τεθῶσιν ὡς βᾶσις τῆς Χειροτεχνίας. Καὶ κατὰ πρῶτον κατ' ἴδιον θὰ ἀσκηθῆ ὁ διδάσκαλος διὰ τὴν κατασκευὴν κύβου ἐκ καρτονίου (παχέως χάρτου)· θὰ χαράξῃ ἐπ' αὐτοῦ ὁμοίον πρὸς τὸ προκείμενον καὶ εἶτα κόπτων τὰ περίξ, χαράττει διὰ μαχαιροῖδίου τὸν μείναντα σταυρὸν καὶ διπλώνει αὐτὸν εἰς κύβον.

(*Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΠΟΙΚΙΛΙΑ

— Τὰ ὀνόματα τῶν εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους πρέπει νὰ καθίστανται γνωστὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μαθητάς, εἴτινες θὰ διδαχθῶσιν ὅτι μετὰ σεβασμοῦ πρέπει νὰ ἀναφέρωσι καὶ ἐκείνους εἴτινες ἐκ τῆς ἀόκνου ἐργασίας καὶ τῆς οικονομίας πλουτίσαντες, μετεχειρίσθησαν τὸν πλοῦτον αὐτῶν πρὸς ἀγαθοεργούς σκοπούς. Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν τούτων πρέπει νὰ συγκαταριθμηθῇ καὶ ὁ ἐξ Ὀδησοῦ ἡμογενῆς κ. Μαρασλῆς, ὅστις ἀναλαβὼν τὴν ἐκδοσὶν πρακτικῶν, ἠθικῶν καὶ ὠφελίμων ἔργων οὐ μικρὰς ὠφελείας θὰ παράσχη εἰς τὸ ἔθνος. Τὸ τοῦ μεγατίμου κ. Μαρασλῆ ἔργον καὶ ἡ «Παιδεία» μετὰ συγκινήσεως χαιρετίζουσα ποιῆται θερμὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὰ εὐγενῆ Αὐτοῦ αἰσθήματα, ὅπως ἀρξῆται ἐκ τῶν πρακτικῶν χάριν τῶν δημοδιδασκάλων βοηθημάτων, ὧν ἡ ἔλλειψις οὐκ ὀλίγον δυσχεραίνει τὸ ἔργον αὐτῶν.

— Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐξέχεται τῶν πιεστηρίων βιβλίον ἐπιγραφόμενον Ὡραὶ σχολῆς. Ἔργον τοῦ λογίου συνεργάτου ἡμῶν πλήρες τερπνοτάτων διηγημάτων καὶ ποιημάτων ἱατροῦ κ. Σιμ. Βλαβιανοῦ εἰς ὃ πάντες δύνανται νὰ ἐντροφήσωσιν. Οἱ ἐγγραφεύτες καὶ ἐγγραφόμενοι συνδρομηταὶ δύνανται νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐγκαίρως τὰς ἀγγελίας, ὅπως περιληφθῶσι καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τέλει. Τιμ. ὀρ. 4. πρ.

— Ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἐγνωσμένην φιλοπατρίαν τῶν κ. Δημάρχων καὶ τὴν μέριμναν ἣν καταβάλλουσιν ὑπὲρ τῆς δημοτ. παιδεύσεως, θερμὴν ἀπευθύνομεν πρὸς αὐτοὺς παράκλησιν, ὅπως μὴ ἀνεχθῶσιν ἐπὶ πλέον τὴν καθιστέρησιν τοῦ γλισχροτάτου τῶν δημοδιδασκάλων μισθοῦ σπεύσωσι δὲ νὰ ἄρῳσι τὸ πρόσκομμα, ὅπερ παρενέπεσεν ἔνεκα ἀπλῆς, ὡς πιστεύομεν παρατυπίας εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ μισθορίου πολλῶν μετατεθέντων. Ἀδίστακτον δὲ ἔχομεν πεποθησιν ὅτι οἱ κ. Δήμαρχοι οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν λησμονοῦσιν ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν διδασκάλων δικαιώματα ἡμῶν συνεπάγονται καὶ ἱερά καθήκοντα πατρικῆς ἐπ' αὐτοὺς στοργῆς, ἄνευ τῆς ὁποίας δύνανται καὶ τοῦ εὐσυνειδητοτέρου διδασκάλου ὁ ζῆλος νὰ μαραινῇ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Ἑλλ. κ. Σ Δουκάκην Ἑπιθ. Ἀγ. καὶ Ἡλ. Ἀπεστείλαμεν ὑμῖν τριάκοντα φυλ. ἐξ ἐκάστου ἀριθ. στερούμεθα λίγων δι' ὧν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐαρέστησιν ἡμῶν ἀκριβῶς ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοιαύτης ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν κ. Ἐπιθεωρητῶν, παρ' ὧν πολλὰ τὰ καλὰ ἀναμένει ἡ Παιδεία, προσέβημεν εἰς τὴν ἐκδοσὶν αὐτῆς, ὑποβοηθῶντες δι' αὐτῆς τὸ δυσχερὲς ἔργον ὅπερ ἀνέλαβον ἐλπίζομεν ὅτι θὰ τύχωμεν καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν συναδέλφων ὑμῶν τῆς αὐτῆς εὐνοίας — Τῷ σεβασ. φιλ. τῆς Παιδείας κ. Μ. Βρατσάνῳ διευθ. τοῦ Διδ. Ἀθην. Εἰλικρινῆ ἐκφράζει εὐχαριστήρια καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὅστις τοσοῦτον θερμῶς συνεστήσατε τοῖς μαθηταῖς τὸ φύλλον ἡμῶν θὰ προ-

σπαθήσωμεν, ὅπου εἶνε δυνατόν καὶ ἐπιτρέπει ἡμῖν ὁ χῶρος νὰ ἀκολουθῶμεν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ὑμῶν τὰ Ἑρβαρτεανὰ στάδια· ἂν καὶ φρονούμεν ὅτι ταῦτα καλὸς διδάσκαλος ὁπόταν ἔχη ὕλην, δύνανται καὶ εὐχερῶς νὰ ἀκολουθῇ ἄνευ ὀδηγίας. Ἐλπίζομεν τὴν αὐτὴν ὑποδοχὴν νὰ εὕρη τὸ φύλλον ἡμῶν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων κ. διευθυντῶν τῶν Διδασκαλείων. — Βάρνη, ἄν. Ὁδ. Ἐπικροτοῦμεν τὸ ἔργον ὑμῶν μετ' εὐχαριστήσεως ἀποστέλλομεν τὴν «Παιδείαν» καίπεο πενιχρὸν ἔχουσαν τὸ βαλάντιον· πεποιθήσαμεν ὅμως ἐπὶ ταῖς ἐνεργείαις ὑμῶν. — Δεσ. διευθ. καὶ διδ. Αἰκ. Πολυζ. Χ. Τσι. κ. Ἑλ. Κ. Ὁλ. Καὶ σεῖς ὀτρυνάτε τῶν Μουσῶν θιράπαινοι φαίνεται ὅτι κατενόησατε τὴν ἀξίαν τοῦ φύλλου ἡμῶν, ἀντελήφθητε πόσας θὰ παράσχη ὑπηρεσίας εἰς τὸ φύλλον ὑμῶν παρ' οὗ ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος· δι' αὐτὸ μεταξὺ τῶν πρώτων ἐσπούσατε νὰ συνεργασθῆτε διὰ τὴν διάδοσιν αὐτοῦ· σὰς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ἐνεργείας σας· συνδρ. ἑλ. Ἀναμένομεν ἐκθέσεις σας. Πῶς ἔμοιβον νὰ ἐκφρασθῶμεν διὰ τινα συναδ. διευθ. μεγαλ. Παρθ. ἧτις ἐπιστρέψασα τὴν «Παιδείαν» δὲν ἤρκει ὅτι ἔγραψε τὴν λέξιν ἐπιστρέφεται, ἀλλὰ προσέθηκε καὶ τὸ ἀπαράδεκτον ἀλλ' ἡμεῖς καὶ τὸν κωνιορτὸν τῶν ὑποδημάτων ἡμῶν ἐκτινάσσομεν, ἔνθα δὲν δέχονται ἡμᾶς ὄντως ἡ ἀληθῆς «Παιδεία» εἶνε περιττὴ διὰ τὴν πολὺγλωσσον κ. Ἐχει δὰ τόσα ἄλλα ξένα δι' ὧν θὰ γαλακτοχῇ τὰς μαθητρίδας!! Καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἀνεγίνωσκε τὸν Πίνακα τοῦ Κέβητος, ἐὰν εὕρισκε ποιοῦτον μεταπεφρασμένον εἰς τὴν Γαλλικὴν, ἣν ἐνοεῖ ἴσως καλ., τῆς Ἑλ. Δὲν πιστεύομεν δὰ νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα αὐτῆς πολλοὶ ἑλληνίδες. — Π. Δηλ. Πειραιᾶ. Συνδ. ἑλ. εὐχαρ. Ἐνοοῦμεν ὅτι δὲν μᾶς κολακεύετε. Εἰς τὰ ὑποσχεθέντα θὰ προσπαθῶμεν νὰ φαινόμεθα ἀκόλουθοι πάντοτε· εἰς τὸ ἐξῆς ἢ τῆς μεθοδολογίας ὕλη θὰ αὐξάνῃ τὸ μετ' ἐπιτυχίας ἔργον μας προβλέπετε, λέγετε, νὰ ἔχη λαμπρὸν τὸ μέλλον· ἐργάσθητε λοιπὸν καὶ ὑμεῖς ὑπὲρ τῆς διαδόσεως αὐτοῦ καὶ θὰ ἔχητε πάντοτε πιστὴν συνεργάτριαν εἰς τὸ ἔργον σας τὴν «Παιδείαν». — Γ. Μαζ. Καλαμπάκα. Ἡ ἐπιστολή σας μᾶς ὑπομιμνήσκει τὸν μεγ. Δανὸν φιλ. Høegaard, ὅστις λέγει ὅτι ἡ Παιδαγωγικὴ δὲν εἶνε τύποι ἀπλοῖ, ἀλλὰ πράξις καὶ ὅτι τὰ ἐπιτυχεῖς προγράμματα τῶν σχολείων μόνον ἐκ συγχῆς καὶ ἐπιστημονικῆς παρατηρήσεως τῶν διδασκόντων δύνανται νὰ προκύψωσιν. — Ἀθ. Καλ. Στενίμαχον. Ἐχετε πλήρες δικαίον· σήμερον εἰς τὰ πελοπιταμένα κράτη, οὐ μόνον ὁ κλάδος τῶν εὐπαιδευτῶν ἔχει τὰ περιοδικά του, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ τεχνῖται καὶ οἱ χειρῶνακτες. Εἰς τὴν Ἑλλάδα δυστυχῶς τὴν διαδόσαντα τὰ φῶτα καὶ τὴν ἀληθῆ παιδείαν εὕρισκουσιν ὑποστηρίξιν τὰ αἰσχροτέρα ἔργα τοῦ Ζολᾶ καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῦ, ναυαγοῦσι δὲ τ' ἀληθῆ μόρφωσιν ἐπιδιώκοντα. — κ. Πιπ. Κέαν ἐλάβομεν εὐχ. πολλὰ ἐξ ἡμῶν ἀναμένει ἡ «Παιδεία» καὶ ἰδίᾳ τὸ ἔθνος· μὴ λησμονεῖτε ὅτι εἴθε τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ τὸ ἄλας τῆς γῆς. (Τοῖς λοιποῖς προσεχῶς).

Παρὰ τῶν κ.κ. συνδρομητῶν ἡμῶν ζητοῦμεν συγγνώμην, διότι ἐξ ἀπειρίας τοῦ διορθωτοῦ ἡμῶν παρεισέφρυσαν λάθον τινὰ εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον· ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θὰ ἐπαναληφθῇ τὸ πρᾶγμα.

Ἄλιαν προσεχῶς ἐγείρεται ἐν Πειραιεῖ δημοτικὸν σχολεῖον σύμφωνον πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς νεωτέρας παιδευτικῆς ἐπιστήμης.